

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-03

Diarienummer N165-0515/24

Handläggare

Julia Allheim

Telefon: 031-365 34 76

E-post: julia.allheim@socialsydvast.goteborg.se

Svar på remiss gällande motion av Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Sydväst avstyrker motion av Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden med de synpunkter och förslag som framkommer i tjänsteutlåtandet.
2. Socialnämnd Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnd Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnden har att yttra sig om en motion som inkommit från Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden. Motionärerna lyfter fram vikten av det förebyggande arbetet med utgångspunkt i risk- och skyddsfaktorer och tidig upptäckt. Problem som tas upp i motionen är tillgången till narkotika och rekrytering av unga till kriminella gäng.

Motionen lyfter fram tre förslag till beslut:

- att kommunstyrelsen ska göra en kartläggning av drogförebyggande arbete, platser med öppen drogförsäljning runt skolor och förskolor samt stödinsatser,
- att grundskolenämnden och utbildningsnämnden genomför en informationskampanj till föräldrar i skolan och gymnasieskolan om hur föräldrar kan upptäcka och agera om de upptäcker missbruk
- att Socialnämnden Centrum tillsammans med Grundskolenämnden utvecklar en modell för hur skolor kan involvera föräldrar och viktiga vuxna i det drogförebyggande arbete.

Förvaltningen instämmer med motionärerna om att det drogförebyggande arbetet behöver utvecklas men bedömer samtidigt att det idag redan finns tillräckligt god kartläggning av det drogförebyggande arbetet och platser för drogförsäljning. Förvaltningen ser inte heller behov av att kartlägga stödinsatser. Förvaltningen bedömer vidare att en informationskampanj endast kommer att ha en kortvarig effekt och önskar i stället att befintligt informationsarbete blir mer metodiskt för att nå ut till alla. Förvaltningen ser inte heller att det finns behov av en ny modell för det drogförebyggande arbetet i skolan då det finns en befintlig plan för detta som också inkluderar samverkan med socialförvaltningen och andra aktörer. Förvaltningen föreslår därför att avstyrka motionen

i sin helhet. Det som Socialförvaltningen Sydväst däremot efterfrågar är mer tydlighet gällande ansvar och ägandeskap i frågan, lokal och central sammanhållning, strukturer för samverkan och att utveckling sker utifrån befintliga insatser.

Bedömning ur ekonomisk dimension

ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar) bidrar till en försämrad folkhälsa och ger negativa ekonomiska konsekvenser såväl för den enskilde användaren som för samhället i stort. Droganvändning kan kopplas till våld och kriminalitet som även det kostar samhället mycket pengar. Förebyggande insatser tillsammans med tidig upptäckt och tidigt stöd kan spara samhället kostnader för bland annat vård, behandling och bekämpning av kriminalitet.

Det finns också kopplingar till den ekologiska dimensionen, till exempel genom att droger medför nedskräpning som resulterar i kostnader för städning och avfallshantering. Tobaksrelaterat skräp är det överlägset vanligaste skräpet på gator och torg. Ett växande problem är lustgastuber, detta som en konsekvens av att användning av lustgas i berusningssyfte ökat markant under senare år. Förutom farliga hälsokonsekvenser och utsläpp av stark växthusgas så är lustgastuber även att betrakta som farligt avfall vilket medför stora kostnader för omhändertagande och hantering på avfallsanläggningar.

Förslagen som föreslås kommer kräva resurser från berörda förvaltningar. Detta kan ses som en investering om insatserna möter de behov som finns för att åstadkomma förstärkning och utveckling av arbetet som förebygger och motverkar droger. Förvaltningens bedömning är att en kartläggning inte kommer att tillmötesgå de behov som finns för att utveckla arbetet. Förvaltningen ser också att det vore mer ekonomiskt att arbeta vidare utifrån grundskoleförvaltningens befintliga plan för drogförebyggande arbete och komplettera detta med strukturer för ANDTS-arbetet som inkluderar icke-kommunala skolor, än att genomföra en informationskampanj och/eller utveckla en ny modell.

Bedömning ur ekologisk dimension

Droger har stor påverkan på både miljö och klimat. Negativ inverkan sker i alla steg, från produktion till konsumtion, bland annat genom skogsskövling, giftutsläpp, transporter och nedskräpning. Insatser som förebygger och motverkar droger förväntas därför inverka positivt ur ekologiskt perspektiv och bidra till att såväl lokala, nationella och internationella miljömål kan uppnås. Klimat- och miljöperspektivet finns i befintligt drogförebyggande arbete i Göteborgs stad men kan utvecklas mer.

Bedömning ur social dimension

Droger är relaterat till lidande, för tidig död och samhällskostnader. Det står för en betydande del av Sveriges sjukdomsburden och bidrar kraftigt till ojämlikhet i hälsa. Användningen och de negativa konsekvenserna skiljer sig åt mellan åldrar, kön och socioekonomiska grupper. Hur detta tar sig uttryck i Göteborg följs och analyseras löpande bland annat med hjälp av tillgängliga hälsodata för befolkningen samt drogvaneundersökningar bland elever. Ett förstärkt arbete med att involvera föräldrar förväntas ha positiva effekter utifrån en social dimension men kan genomföras på andra sätt än en informationskampanj och/eller ny modell. Förvaltningen ser inte att motionens förslag om kartläggning av drogförebyggande arbete, drogförsäljning och stödinsatser

skulle tillföra kunskap som inte redan finns, och därmed inte bidra till att utveckla arbetet och påverka den sociala dimensionen.

Bedömning utifrån barnrättsperspektivet

Att regelbundet bruka droger i tidig ålder har kopplingar till en sämre skolgång, högre arbetslöshet och en lägre socioekonomisk situation som vuxen. De barn som växer upp i missbruksmiljö har flerfaldigt högre risk än andra barn att själva hamna i ett beroende. Arbetet att motverka och förebygga droger och dess konsekvenser kan knytas till flera av barnkonventionens artiklar och specifikt till artikel 33 som tydliggör att alla lämpliga åtgärder ska vidtas för att skydda barn från olaglig användning av och handel med narkotika.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 18 september 2024.

Bilagor

1. Motion av Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden (se bilaga H 2024 nr 86)
2. Tjänsteutlåtande 2020-10-27. Redovisning av uppdrag angående det drogförebyggande arbetet. Diarienummer 0602/19

Ärendet

Socialnämnden Sydväst har fått en motion från Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden (se bilaga H 2024 nr 86), och ska yttra sig över den. Motionen är även översänd till grundskolenämnden, utbildningsnämnden, socialnämnden Centrum samt idrotts- och föreningsnämnden för yttrande.

Remissvaret ska vara stadsledningskontoret tillhanda 26 september 2024.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden Sydväst har att yttra sig om en motion som inkommit från Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden. I motionen ges tre förslag till beslut.

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att genomföra en kartläggning av det drogförebyggande arbetet, platser med öppen drogförsäljning kring skolor och förskolor samt de stödinsatser som finns när det gäller att komma ur ett missbruk. Kartläggningen föreslås ske gemensamt av socialnämnderna, grundskolenämnden, utbildningsnämnden och idrotts- och föreningsnämnden.
2. Grundskolenämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att genomföra en informationskampanj till samtliga föräldrar i grundskolan och gymnasieskolan när det gäller hur föräldrar kan upptäcka, agera och var de kan vända sig när det gäller barnets missbruk av alkohol, tobak och narkotika.
3. Socialnämnd Centrum får i samverkan med grundskolenämnden i uppdrag att utveckla en modell för hur skolorna kan involvera föräldrar och andra viktiga vuxna i det drogförebyggande arbetet och hur de kan upptäcka och agera vid misstänkt missbruk.

Kartläggning

Kartläggande arbete har gjorts och görs inom Göteborgs Stad och de fyra stadsområdena. Gällande drogförebyggande arbete så tog Social Resursförvaltning år 2020 fram ett kunskapsunderlag samt en nulägesanalys på uppdrag av Social Resursnämnd. Detta utgjorde en grund för förslag kring hur Göteborgs Stads drogförebyggande arbete kan utvecklas och förstärkas, vilket presenterades i ett tjänsteutlåtande (se bilaga). Förvaltningen bedömer att dessa underlag fortfarande är aktuella, att behoven som lyftes av tydligare strukturer i det drogförebyggande arbetet i Göteborgs Stad kvarstår och att det arbete som påbörjats utifrån de identifierade behoven bör fortsätta och ges förutsättningar. Socialförvaltning Sydväst, socialförvaltning Centrum och socialförvaltning Nordost har under 2023 tillsatt samordnande funktioner för det lokala ANDTS-förebyggande arbetet. I socialförvaltningarna Centrum och Sydväst är den samordnande funktionen en insats inom folkhälsöavtalets handlingsplan som bygger på respektive stadsområdes behovsanalys. Inom ramen för det arbetet har lokala kartläggningar gjorts. Förhoppningen är att kunna arbeta långsiktigt med en lokal sammanhållning i frågan. Behov finns också av en övergripande samordning för hela Göteborgs stad.

Platser för drogförsäljning är ständigt föränderligt och därmed svårt att kartlägga. Hur drogförsäljningen i vårt stadsområde ser ut följs i dagsläget löpande inom den upparbetade struktur som finns för det lokala trygghetsarbetet med exempelvis regelbundna lägesbildsrapporteringar med flertalet aktörer, bland annat i/genom Embrace samt arbetet inom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). Drogförsäljning tas även årligen upp i stadsområdenas övergripande lägesbilder. Eftersom drogförsäljning sker på flera platser i stadsområdet och ständigt förändras, är den löpande lägesbilden gällande drogförsäljning av stor vikt. Drogförsäljning på platser där barn och unga vistas är särskilt viktigt att prioritera förstås. Utveckling och förbättring i detta arbete kan ske genom utökad samverkan med fler aktörer inom de befintliga strukturerna, exempelvis fler civilsamhällesaktörer. Detta skulle bidra till en tydligare och mer samlad kartläggning och lägesbild.

De medarbetare inom socialförvaltningen som har i uppdrag att stötta personer ur ett missbruk har god kunskap om vilka stödinsatser som finns riktade till just detta syfte. Missbruksproblematik är komplext och kräver mer än bara stödinsatser för själva missbruket. Sysselsättning är en viktig del som ofta saknas då dessa personer inte uppfyller kraven som ställs. För att minska skadligt bruk och beroende ser förvaltningen behov av ökad inkludering för målgruppen med särskilt fokus på möjligheten att få tillgång till en meningsfull sysselsättning. Förvaltningen arbetar i dagsläget aktivt tillsammans med förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning med budgetuppdraget att utreda hur personer i hemlöshet och/eller med beroendeproblematik kan erbjudas meningsfull sysselsättning och vägar till arbete.

Informationskampanj

Socialförvaltningarna och polisen samarbetar med grundskoleförvaltningen och icke-kommunala skolor i syfte att informera föräldrar om vad de kan göra för att förebygga elevers droganvändning, se tidiga tecken på användning samt var de kan vända sig vid oro eller upptäckt. Grundskoleförvaltningen har tagit fram en broschyr som kommer att kunna användas som komplement till detta arbete. Socialförvaltningen ser att arbetet med information till föräldrar skulle behöva ske mer metodiskt och med kontinuitet för att säkra att det når fler. Kampanjer kan vara bra ur förebyggande perspektiv men bör då fokusera på att främja föräldrars engagemang och påverka attityder och normer kring

substansanvändning. För att få effekt bör de också kombineras med andra preventiva insatser.

Modell för drogförebyggande arbete vid skolor

Skolan är en mycket viktig arena för ANDTS-förebyggande insatser. När det gäller droger och kriminalitet har socialförvaltningen samverkan med grundskoleförvaltningen genom SSPF och strukturen för trygghetsarbetet. Socialförvaltningen genomför också, tillsammans med polisen, föräldraföreläsningar kring ANDTS på skolor i stadsområdet men det saknas en struktur och kontinuitet för detta. I Sydväst har man påbörjat ett arbete med att ta fram ett förslag på struktur för föräldraföreläsningarna som går i linje med grundskoleförvaltningens plan för drogförebyggande arbete vilken bland annat inkluderar arbete gentemot föräldrar och samverkan med andra aktörer. Ambitionen är att också komplettera detta med fler sätt att nå föräldrar då det i vissa områden är svårt att nå föräldrar via traditionella föräldramöten.

Ett effektivt ANDTS-förebyggande arbete behöver också innehålla insatser direkt riktade till barn och unga med fokus på metoder som främjar sociala färdigheter, självreglering och riskuppfattningar.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser som motionärerna att droger är ett stort problem för den enskilde och för samhället och att behov finns av att stärka det drogförebyggande arbetet.

Förvaltningen har gjort följande bedömning utifrån förslagen:

1. Trots att det finns stora sociala, ekonomiska och ekologiska konsekvenser av alkohol, tobak och narkotika så anser förvaltningen inte att en kartläggning är mest effektivt i nuläget. Bedömningen grundas i att kartläggning av drogförebyggande arbete redan gjorts och inte behöver göras igen. Förvaltningen anser vidare att det inte är verkningsfullt med ett särskilt uppdrag gällande kartläggning av drogförsäljning vid skolor och förskolor då det i dagsläget redan finns en struktur för kartläggning inom trygghetsarbetet. Arbetet med öppen drogförsäljning kan med fördel knyta an till kommunfullmäktiges uppdrag: *Socialnämnderna får i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden arbeta med trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser i och nära berörda verksamheter.* Slutligen anser förvaltningen att kartläggning av stödinsatser för att komma ur missbruk inte är ett påkallat behov för att minska omfattningen av skadligt bruk och beroende.
2. Förvaltningen bedömer att informationen till föräldrar behöver förbättras när det gäller hur föräldrar kan upptäcka, agera och var de kan vända sig när det gäller substansbruk. Förvaltningens bedömning är dock att en informationskampanj endast ger en tillfällig effekt och att det vore mer gynnsamt att utforma strukturer för ett metodiskt arbetssätt utifrån redan befintliga insatser. Förvaltningen bedömer vidare att kampanjer med kopplingar till ANDTS som är riktade till föräldrar med fördel kan spridas via skolan men bör utformas i samarbete med socialförvaltningarna. För att nå ut till alla målgrupper bör också information via skolan kompletteras med andra sätt att nå föräldrar.
3. Förvaltningen instämmer med motionärerna om att det finns behov av att utveckla arbetet med att involvera föräldrar i det ANDTS-förebyggande arbetet. Bedömning är dock att det vore mer effektivt att fortsätta samt ge förutsättningar för implementeringen av grundskoleförvaltningens drogförebyggande plan samt utveckla strukturer och stärka samverkan mellan grundskoleförvaltningen och socialförvaltningarna, snarare än att utveckla en ny modell. Samverkan behöver

också ske med andra berörda parter, exempelvis polis och icke-kommunala skolor. Förutom att arbeta med föräldrar ser förvaltningen att det är mycket angeläget att arbeta med universella insatser och metoder direkt riktade till barn och unga.

Förvaltningen bedömer att behoven handlar om såväl lokal som central sammanhållning samt mer tydlighet gällande ansvar och ägandeskap för att kunna utveckla ett långsiktigt och metodiskt drogforebyggande arbete som går i linje med den nationella ANDTS-strategin Skr.2021/22:213 ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakpolitiken samt spel om pengar 2022 – 2025”.

Förvaltningens samlade bedömning är att motionen bör avstyrkas.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Lotta Wikström

Annika Ljungh

Avdelningschef

Förvaltningsdirektör

Stadsområde Valfärd och Fritid